СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 233. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 7-го жовтня 1939. No. 233. Jersey City, N. J., Saturday, October 7, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ХТОСЬ ХОЧЕ ЗАТОПИТИ „ІРОКВОЙ" — КАЖУТЬ НІМЦІ

ВАШИНГТОН. — Американський уряд дістав повідомлення від головного німецького адмірала Редера, що хтось хоче затопити американський корабель „Ірокваой", що, наповнений американськими туристами, вертається тепер з Европи додому. Цей корабель мав би бути затоплений недалеко американських берегів, серед подібних обставин, у яких затоплено корабель „Атенію" зараз на початку війни, повідомляв адмірал Редер. Як відомо, англійська адміралїція твердила, що корабель „Атенію" затопила німецька субмарина. А німецька пропаганда говорила, що його затопили самі англійці, щоб озлобити тим Америку. Бо на „Атенії" їхало багато американців.

В американських урядових колах ця вістка від німецького адмірала викликала величезне враження, але проте ніхто не вірить, щоб Англія, чи Франція могли виконати такий огидний учинок. Президент Рузвелт звелів подати цю вістку до відома американської суспільности. Водночас повідомлено про те капітана „Ірокваю" та вислано йому назустріч кілька воєнних кораблів, що будуть його охороняти перед евентуальним нападом.

Секретаріят закордонних справ відвідав англійський амбасадор Лотієн і правдоподібно говорив про цю справу. Англійські кола кажуть, що ця вістка така нісенітниця, що навіть не варт з нею сперечатися.

ДАЛЬШИЙ НАСТУП НА КОМУНІСТИЧНУ ЯЗВУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська Партія Праці дала ультимат міському радному Майкелові Квинові, що є водночас головою юнії транспортових робітників, щоб він підписав резолюцію, ухвалену недавно згаданою партією, яка таврує „зрадниками робітничого руху" всіх комуністів, інакше він утратить номінацію на поновний вибір на радного. Нагінка за комуністами, яких тепер усі таврують „зрадниками робітничого руху", розпочалась також і по інших юніях, головно в юнії кравецьких робітників.

А. Ф. П. ПРОТИ ТОТАЛІТАРНИХ УСТРОЇВ.

СІНСІНАТІ. — Предсідник Американської Федерації Праці, Вилєм Грін, на конвенції цеї організації виголосив промову, в якій накликав усіх робітників, щоб вони завзято поборювали всякі спроби впровадити в американське життя чужі „ізми". Проти фашизму й націзму робітники були здавна вороже наставлені. А тепер, говорив Грін, вони повинні також збільшити свою чуйність проти комуністів, які в останнім договорі між Гітлером і Сталіном скинути свою маску і показались агентами такої самої жорстокої диктатури, як фашизм, чи націзм. Грін далі говорив, що всякі надії, що Сталін іще зрадить Гітлера, є нісенітні.

НОВІ АРЕШТИ У ВИБОРЧИХ НАДУЖИТТЯХ.

НЮ ЙОРК. — Прокуратор Дюї звелів арештувати нових 16 виборчих інспекторів, що шахрували голоси при минулорічних правиборах у Ню Йорку. Разом арештовано 50 осіб.

БЕРГДОЛА ЗАСУДИЛИ.

НЮ ЙОРК. — Американський військовий суд засудив Гровера Бергдола, дезертира з американської армії з часів останньої світової війни, на сім літ тюрми. Бергдол перед бранкою в 1917 році втік до Німеччини, але коли в Европі почала наростати загроза нової війни, він вернувся до Америки і віддався в руки влади.

АДМІРАЛ ЛЕНД ПРО НЕВТРАЛЬНОСТЕВУ СМУГУ.

ВАШИНГТОН. — Адмірал Імори Ленд мав наради з президентом Рузвелтом в справі заховання прибережної всеамериканської невтральностевої смуги. Ленд є головою мореплавної комісії. Вийшовши від президента Ленд заявив кореспондентам, що ідея невтральностевої морської смуги, широкої 300 миль і опоясуючої всі невоюючі американські краї, дуже гарна, але її тяжко буде впровадити в життя. „Бо що ми зробимо, коли якийсь корабель встромить свій ніс у ту невтральностеву смугу?" — питав кореспондентів Ленд, даючи тим до зрозуміння, що ця смуга така величезна, що годі її цілу взяти під поліційний догляд.

СТИМСОН КРИТИКУЄ „ГЛУПЕ ЕМБАРГО".

НЮ ЙОРК. — Бувший секретар стейту, Генрі Стимсон, сказав газетярам, що теперішня заборона продавати воюючим краям зброю й амуніцію, є глупа. Її треба конче знести. Бо коли цього не зробимо, то цілком певно Америка вплутається в европейську війну. Стимсон говорив, що теперішня европейська війна, це „наша війна". І коли диктаторські краї виграють, ми прийдемо на чергу, щоб воювати з ними.

КОШТИ ДРУКУ БУДУТЬ ЗРОСТАТИ

НЮ ЙОРК. — На річнім зїзді товариства американських видавців бесідники стверджували, що внаслідок війни кошти друку будуть зростати. Передівсім буде зростати ціна на папір. Бо у виробі паперу вживається багато таких складників, яких потрібно до виробу амуніції. Далі буде ступнево зростати також ціна на людську працю, а то тому, що все буде дорожіти. Супроти того делегати радили всім видавничим спілкам не робити контрактів на далеку мету, а найдовше на три місяці наперед.

ВРЯТУВАЛИ НЕМОВЛЯ СПАРАЛІЖОВАНОЇ МАТЕРИ

ШІКАГО. — Лікарі довершили ще одного майстерного вчинку, коли зуміли врятувати і саму маму, 22-літню Гертруду Епстайн, і немовля, коли в часі породів легені матери нагло були зціплені дитячим паралїжем. Лікарі в поспіху спровадили „залізні легені", штучний респіратор і, рятуючи в той спосіб маму від удушення, привели немовля на світ. Обоє живуть і є надія, що далі будуть жити.

СТРИМАЛИ ОПЕРОВИХ СПІВАКІВ

НЮ ЙОРК. — Нюйорська Метрополітен Опера дуже занепокоєна, що італійський уряд відмовив десятьом першорядним оперовим артистам пашпортів на виїзд до Америки, де вони мали виступати в головних оперових ролях. Внаслідок того цілий репертуар на зиму треба буде змінювати.

ПАСТОРА ДВОРЕЦЬКОГО ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ

КЕМДЕН. — Пастора польського баптистського костела, Дворецького, що намовив одного хлопця, щоб той замордував його власну дочку, Ванду, суд засудив на смерть. Час смерти призначено на перший тиждень листопаду.

26,000 ДЕРЕВЕЦЬ ЗГИНУЛО РУЗВЕЛТОВІ

Президент Рузвелт виїхав з Вашингтону до своєї палати в Гайд Парку, Ню Йорк, щоб особисто наглядати над насаджуванням нових дерев на місце 26,000 деревець, що згинули на його маетку внаслідок сьогорічної засухи.

ЗАВЕЛИСЯ НА ВІЙНІ

Брегон Сомервел, адміністратор Поступу Праць у Ню Йорку, каже, що війна зовсім не дала Америці „буму", себто не оживила бизнесу, як цього багато людей сподівалися. Лише дуже невелике число людей покидає допомогові роботи для приватних „джабів".

ВІЙНА Й КОШТИ ДРУКУ

На річних зборах Союзу Друкарів, що представляє бизнесові підприємства зо збірним бизнесом на 500 міліонів долярів, бесідники висказували здогад, що війна відібється на друкарській справі через піднесення цін на папір.

ДЕБАТА В СЕНАТІ СЛАБНЕ

ВАШИНГТОН. — Дебата над невтральностевим законом у сенаті послабла. Проте сподіваються кожної хвилини нового вибуху. Менше більше сили в сенаті рівно поділені. Але остається 20 сенаторів, що не рішились ні в один, ні в другий бік. Вони саме рішать, котра сторона дістане більшість.

Деякі кола є того переконання, що теперішня дебата в конгресі над невтральностевим законом є оживленням „демократичної системи", яка не зносить наосліп брати від когось прикази та не зносить якогось занадто сильного уряду.

ГІТЛЕР У ВАРШАВІ

БЕРЛІН. — Канцлер Гітлер відбув військову параду в характері начального вождя німецької армії, що перемогла польські війська. Парада відбулась у Варшаві на Уяздовських Алеях, які ще найменше знищені, бо там жили представники чужинецьких держав. Поляків Гітлер так якби не бачив, бо був окружений і стережений німецьким військом. Зате бачив руїни міста. Сказав, що це було „глупотою" боронити місто й наразити його на таке знищення. І вказав репортерам, що це буде з іншими містами, коли війна буде продовжатись, а на що повинні звернути увагу „деякі державні мужі". Перед Бельведерською Палатою, в якій жив Пілсудський, поставлено почесну сторожу. Гітлер відвідав також і робітню Пілсудського в тій палаті. Перед поворотом до Берліну видав відозву до німецьких жовнірів, дякуючи армії, що своїми вчинками продовжує геройську традицію.

ОСТОРОГА ПЕРЕД СТОДОЛОЮ

У новім зшитку медичного журналу Американського Медичного Союзу появилася стаття д-ра Джана Поверса, котрий каже, що фармерство є дуже небезпечним заняттям, бо в рільництві трапляється ціла одна четвертина всіх нещасливих випадків у краю. Осередком небезпеки на фармі, каже цей лікар, є тік зо стодолою.

ГІТЛЕР МУСИТЬ УСТУПИТИ!

ПАРИЖ. — Так кажуть у Франції. Інакше не будуть говорити з Німеччиною про якесь замирення. Та сумніваються, щоб Гітлер дійсно уступив.

ХОЧЕ РОЗДАТИ ГРОШІ

79-літня панна Ема Марберг з Анаполису, Меріленд, подала в суд просьбу за дозвіл роздати 50,000 долярів, одідичених нею по її брати. Петентка каже в просьбі, що вона живе в готелевім апартаменті, за котрий платить 400 долярів, має приходу $31,000 на рік, удержує 8 старших осіб і не має зовсім охоти лишати спадку по своїй смерті.

НЕ ХОТЯТЬ ПЛАТИТИ ШКІЛЬНИХ ПОДАТКІВ

Коло 200 фармерів в околиці Ґибонс, Алберта, проголосили „податковий страйк". Не хотять платити шкільних податків доти, доки провінціяльний уряд не обіцяє, що не буде злучувати шкільних дистриктів в один великий дистрикт.

Наслідки того податкового страйку можуть бути такі, що в багатьох школах у тій околиці не буде науки в наступнім шкільнім році, бо нема грошей на вчительські платні.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМАНДАНТИ.

Командантом французької й англійської армії в цій війні є генерал Моріс Гамелін (наліво). З ним генерал Альфонс Жорж, що командує західнім фронтом.

ПОГОЛОСКИ ПРО ВИВЕЗЕННЯ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО ДО РОСІЇ

РИМ. — Американський кореспондент подає з Риму, що надійшла відомість зо Львова, що совєтська влада вивезла до Росії митрополита Андрія Шептицького. До цеї вісти, переданої часописом „Ди Ню Йорк Таймс", додається, що „митрополит Шептицький був ціле своє життя провідником українського націоналізму". Згадується і за те, що його вивезли були москалі в 1914 р. в глиб Росії, як і те, що він 1930 р. виступив був проти терористичної акції, але рівночасно скритикував польську владу за переслідування українського народу.

ЦЕРКВИ ЩЕ ВІДЧИНЕНІ.

РИМ. — У Західній Україні, як доносять до Ватикану, церкви ще стоять отвором. Тільки заборонено духовеству ходити в священичій ноші. Ватикан побоюється, що не треба буде довго ждати, як совєтська влада зачне церкви замикати.

ЗАХІДНЯ УКРАЇНА В ПРОМОВІ ХРУЩОВА.

МОСКВА. — Американська пресова агенція подає з Москви, що Микита Хрущов, один з найближчих дорадників Сталіна, виголосив у Львові на вічу промову, в якій заповів, що Західня Україна буде зобольшевизована і цілковито злита з Великою Україною. Він заповів також вибори, що відбудуться в скорому часі, щоб український нарід сам затвердив вивласнення великих землевласників. Хрущов загрозив найгострішими карами усім тим, що ставитимуть опір большевизації.

З СОВЄТСЬКО-НІМЕЦЬКОГО БРАТАННЯ.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина під Румунією). — Агенція Гаваса подає, що у Львові прийшло до сутичок між німецькими і совєтськими військами, як зійшлись у тому місті.

Розстрілюють польських суддів.

Та сама агенція доносить, що совєтська влада каже розстрілювати в Західній Україні й Білорусі всіх польських суддів, що засуджували комуністів.

РУКИ ЯК ЛЕҐІТИМАЦІЯ.

ЧЕРНІВЦІ. — Агенція Гаваса подає, що в Західній Україні совєтські комісарі зарядили провірку населення. Діється це так, що скликують населення на публичне місце й кажуть людям піднести догори руки. Совєтські знавці ходять між людьми, оглядають руки і записують короткі дані про життя того, кого оглянули. Коли руки не є спрацьовані через фізичну працю, то такого допитують окремо. Агенція подає, що звичайно людей з „білими руками" вивозять в глиб Росії.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ЗАПРОШУЄ МОСЦІЦЬКОГО.

БУКАРЕШТ. — Агенція Гаваса подає, що през. Рузвелт запросив проф. Гната Мосціцького, бувшого президента Польщі, до Злучених Держав на постійний побут. Мосціцький скористає з тих запросин, але наперед поїде на лікування до Швайцарії.

СІКОРСЬКИЙ ПРО ВІДБУДОВУ ЕВРОПИ.

ПАРИЖ. — Новий премієр ново повсталого польського уряду, ген. В. Сікорський, заявив, що його уряд є урядом воєнним, якого завданням є створення польської армії й дальша боротьба з Німеччиною. „Европа", каже ген. Сікорський, „мусить бути наново перебудована в такий спосіб, щоби Польща і Чехословаччина стали знову незалежними й обезпеченими".

СОВЄТИ І ДАРДАНЕЛІ.

МОСКВА. — Совєти станули вже твердою ногою в Латвії й Естонії, одержавши право держати на водах тих країв свою морську базу, а на суші — летунські майдани. А це в заміну за торговельні полекші. Подібне буде з Литвою, яка змушена погодитись на совєтський транзит. Тепер іде про те, щоб Совєтам про те, щоб опанувати Чорне море і не допустити там у випадку війни французьких і англійських кораблів. А це знову залежить від Туреччини, яка контролює Дарданелі. Та Туреччина грає на два боки. Переговорює з Совєтами, а водночас у Лондоні також і з Англією, від якої хоче дістати зброю і муніцію, себто те, чого потребує сама англія.

ЧЕСЬКА АРМІЯ.

ПАРИЖ. — Чехи дістали дозвіл створити свою власну армію в такий самий спосіб, як це творять поляки. Тимсамим чеський уряд на вигнанні буде правно в такім самім положенні як і польський.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДАЛІ ДОПОМАГАТИ!

Свідомість людини, організації чи нації пізнається найкраще в тяжкій годині. Таку тяжку годину переживає далі й українська нація. Ми, що живемо тут в Америці, є тепер майже відтяті від своїх рідних. Ось ті села, що насилали нам стільки відозв, що писали до нас стільки листів, ледви чи вже більше відізвуться. Не тому, щоб вони більше не потребували нашої допомоги, або щоб за нас забули, чи не хотіли з нами поділитись новинами. Але тому, що з ними не буде інакше, як з тими селами і нашими рідними, які живуть у Великій Україні, а від яких доходили вісті навіть тоді, коли цілі села вимирали з голоду, що вони мають „усього подостатком і не потребують допомоги з Америки". Ось такі листи, писані чекістами, чи під їхнім доглядом, може й до нас зачнуть доходити. Та покищо їх нема. Їх місце заступає покищо московська державна преса. Але, як ми вже раз зазначили, пишемо про ці справи в такий спосіб тільки тому, що досвід минулого не може дозволити інакше писати і дурити себе надією, що може тепер є чи буде інакше, легше. Коби тільки було! Коби тільки наші побоювання хоч тим разом розвіялись! Та поки це станеться, мусимо рахуватися з холодним розсудком, з дійсністю. **А дійсність під Советами — темна і трагічна.**

І ось тому треба повести тепер іще сильнішу політичну акцію в справі визволення наших земель і створення дійсно незалежної й дійсно української держави. А саме тепер наближається догідна пора для цеї акції. Але ми, щоправда, звикли за ці справи часто говорити, та коли прийдеться складати на це жертви, то, на жаль, так є, що дуже мало хто відзивається. Отже на ту ціль треба слати жертви негайно.

Не забуваймо далі, що під **німецькою окупацією** опинились і наші українські землі з понад міліоном **наших лемків, бойків і інших.** Це ті землі, де польонізація залишила найглибші сліди, де є ще крім того й велика біда. А коли ще взяти під увагу, що й війна нанесла тим землям значну шкоду, то побачимо, що й там треба буде дати незабаром матеріяльну поміч. Тимбільше, що польський натиск на ті землі тепер іще збільшиться.

В „Свободі" був оголошений тими днями поклик у справі допомоги вигнанцям з Карпатської України, зокрема в справі допомоги **250 шкільним дітям в Моджанах,** що їх треба вдержати нашими власними силами. Та сама почта, що принесла нам цей поклик, іще принесла повно ріжних листів, що є голосами розпуки, висланими з ріжних осередків української іміграції, включно з Далеким Сходом, щоб рятувати життя тих, що служили вірно українській справі, а тепер без усяких засобів до життя і — в небезпеці. Є між ними такі, що ще ніколи в житті і цента не взяли за українську роботу, а тепер благають порятунку.

Що це все означає? Тільки одно: далі продовжати збіркову акцію, далі жертвувати! Чим хто свідоміший, тим краще повинен це тепер зрозуміти і сповнювати свій обовязок принаймні так, як його досі сповнював.

УКРАЇНСЬКА СОБОРНА РАДЯНСЬКА РЕСПУБЛІКА

(Лист з Риму).

Згідно з німецько - московською угодою, українські землі Польщі мають увійти до складу Совєтського Союзу. Московське радіо виголошує довгі ентузіястичні промови на тему „визволення братів Західньої України".

Згідно з повідомленнями цього радія, у всіх фабриках та виробнях Радянської України відбуваються мітинги і на них українські робітники з захопленням ніби витають виступ советських військ та масово зголошуються добровольцями „для визволення братів українців зпід польського ярма".

Отже нема сумніву, що поки цей лист дійде до вас, ви вже знатимете про те, що постала вже велика українська соборна радянська республіка.

Ми знаємо дуже добре, що означає в дійсності оте „визволення", що приходить з большевицько - московськими багнетами. Воно означатиме в дійсності **нове поневолення західньо - українських земель.** Воно означатиме знищення всіх наших культурно - освітніх та економічно - громадянських установ. Воно означатиме винищення нашого духовенства і великої скількости інтілігенції та свідомого селянства. Воно означатиме поширення жахливого червоного терору на ті українські землі, де досі шалів, щоправда, польський терор, але де хоч духово - національна діяльність була не так звязана, як на Східніх Землях під большевиками.

Зо страшним болем у серці відчуваємо, що трапилася жахлива національна катастрофа, що осиротить багато українських родин та позбавить усякої можливости корисної праці десятки і сотки тисяч енергійних українських одиниць. Давня мрія московських можновладців здійснилася: наложено важку московську пяту на загрозливий український Піємонт. Та чи не запізно?

Маємо тверду віру й глибоке переконання, що винищення нашої інтелігенції і духовенства, навіть колиб воно відбулося на сто відсотків (в що з огляду на багато ріжних обставин не віримо), зовсім не вирішить справи, бо за останні роки в твердій школі польських переслідувань українська свідомість галицького й волинського селянства так зросла і зміцніла, що воно вже знайде свій справжній шлях навіть у випадку винищення всієї української інтелігенції. Дотогож і українська свідомість під Советами теж так зросла (як показує сама необхідність для московського уряду прикривати свій імперіялізм українськими національними гаслами), що вона теж примушуватиме московських можновладців оглядатися на задні колеса.

Тому, абстрагуючи від тих величезних і болючих утрат, що нам завдасть у найближчих днях большевицька окупація західніх українських земель, мусимо тверезо признати, що нема лиха без добра. Добро це полягає в тому, що так склалося, що самі наші вороги були поставлені в таке положення, що треба їм було зробити такий крок, який являється обєднанням українських земель.

І ось так світ поставлено перед фактом, що існує велика українська (хай і фіктивна) держава, яка обіймає велику більшість українських етнічних земель. З огляду на такий стан завдання українського націоналізму значно упрощено. Він не матиме більш потреби змагатися на кілька фронтів, як то було досі, але матиме перед собою головно один спільний фронт — проти большевицької Москви. Той, кому приходилося виступати на полі інтернаціональної політики, знає, які впрост непереможні труднощі витворювало для української справи існування отих чисельних наших фронтів. Всі ми зрештою знаємо, яку величезну затрату енергії коштувало українському народові поділ його провідних кол на соборників і польонофілів. Тепер цього поділу вже не може бути. Всі польонофіли, навіть проти їх волі, мусять зробитися соборниками. Від тепер всі українці матимуть тільки один — протимосковський фронт. А це дає українському визвольному рухові величезну економію сил та концентрацію енергій. На випадок, колиб сталася в Москві якась революція чи який державний переворот, український нарід на всіх українських землях одночасно й автоматично звільнивсяб від спільного гнобителя. Тоді не треба булоб іще думати про те, як здійснити кохану мрію соборности; вона вже здійснена. Не існуватиме більш ніяких партикуляризмів та регіоналізмів; українське населення всіх найдальших кутків української землі звикатиме практично, в ножноденному житті до думки, що осередок українського життя, його серце й мозок — у Києві.

Не можна забувати й того моменту, що, виступаючи під гаслами охорони „братів українців", що натерпілися як національна меншина під польськими утисками, советський уряд нагнав тимсамим чималого страху як Румунії, що досі, як відомо, українську меншину цілковито зневажала, так і Мадярщині, що несподівано знайшла спільний кордон... з Радянською Україною. Ці дві держави, якщо в скорому часі не підуть слідом за Польщею, мусітимуть подбати в цілком інакший спосіб, як досі, про свої українські меншини.

Таксамо і цілий світ мусітиме в цілком інакший спосіб поставитися до української справи, як досі ставився. Досі вороги Росії цурались українського націоналізму, бо він виступав проти дорогої їм Польщі. Тепер уже більше Польщі нема, і перед цілим світом зявляється загрозлива примара московського большевизму з агентами Комінтерну просто в серці Европи, на карпатських перевалах.

Опанування большевицькими військами Західньої України — це дійсно жахливий факт, від якого стискається серце, але, переборюючи особисті почування, не треба підупадати на дусі; треба тепер з іще більшим завзяттям працювати для спільного ідеалу.

Евген Онацький.

ЗАКОН ПРО ВИСОТУ ЗАПЛАТ І ГОДИН ПРАЦІ

Домагання громадянства, щоб законом регулювати якось справу найнижчої робітничої заплати, набрало розгонової сили допераа з вибухом так званого „трикутникового вогню" в 1910 році, коли то згинуло в полуминях 148 дівчат - робітниць в одній нюйорській „фабриці поту". Відтоді прихильники такого законодавства без перестанку боролись, аж доки воно не було ухвалене в формі „закону справедливих робітничих мір" у 1938 р. В міжчасі впроваджено 17 стейтових законів, з яких опісля три відкинено, а пять узнано судами за „неконституційні". Вкінці Найвищий Суд Злучених Держав Америки, котрий був узнав закон про найнижчу заплату для жінок у Дистрикті Колюмбія „неконституційним", опісля змінив своє рішення.

Стейт Масачусетс ухвалив свій перший закон про найнижчу заплату в 1912 р. Наступного року зробили те самі стейти: Каліфорнія, Кольорадо, Мінесота, Небраска, Ореґон, Юта, Вашинґтон і Вісконсин; а в 1915 те саме зробили стейти Арканзо й Кензас. Хоч перший закон, ухвалений конгресом для Дистрикту Колюмбії, суд узнав неконституційним у 1918 р., то протє в 1919 р. стейти Норт Дакота, Тексас й Пуерто Ріко ухвалили закони найменшої плати, а в 1923 році те саме зробила Савт Дакота.

Закон з 1938 р. про справедливі відносини в праці перейшов по тяжкій боротьбі в конгресі, і був у багатьох відносинах відмінний від того проєкту, який предложено на початку 1937 р.

Тому й закон цей не був досконалий, а його гарячі прихильники твердили, що це тільки добрий початок в напрямку остаточної цілі осягнення відповідної робітничої заплати й певности праці для всіх американців. Безпосередній успіх цього мав би бути зріст покупної сили для маси робітників. Цей зріст продукції наших фабрик був би купленй за збільшену покупну силу й зужитий людьми. Більше число американських робітників моглоб мати свої автобілі, свої доми, свої холодники, радія, механічні пральні й інші нові електричні прибори. Більше занять створеноб тими покупками, і той процес поступав би так довго, поки пересічний робітник не осягнув би такого рівня життя, про який не мріяли його батьки. Крім того наступилоб вкорочення годин праці й більше часу для спочинку й утіхи тими благодатями.

Згаданий закон зачинається заявою:

„Конгрес отсим стверджує, що існуючі в промислових і торговельних заведеннях відносини праці є недостаточні для вдержання мінімального рівня життя, потрібного для плекання доброго здоровля й загального добробуту робітників".

Цей закон відноситься тільки до робітників, занятих у міжстейтовій торговлі, або промислі. Він далі приписує, що такі робітники мусять діставати не менше як 25 центів за годину своєї праці в першім році (від 24. жовтня 1938 до 24. жовтня 1939); не менше як 30 центів від 24 жовтня 1939 до 24. жовтня 1945 і не менше як 40 центів за годину по 24. жовтня 1945.

Він далі приписує 44 години праці в тижні від 24. жовтня 1938 до 24. жовтня 1939; по 42 години від 24. жовтня 1939 до 24. жовтня 1940 і 40 годин тижнево по 24. жовтня 1940.

Робітник може працювати більше, ніж ті години, але під уговою, що він діставатиме півтора разу заплати за свою роботу. Коли робітник занятий працею від штуки, його плата від години буде рівнятись його загальний тижневий платні, враз з бонусами (коли такі є), поділеней через ціле число тижневих годин. В той спосіб: коли ціла сума тижневих заробітків за 48 годин виносить $24, то платня від години виноситиме 50 ц., а заплата за 4 останні години по 75 ц., це є разом $25. Коли ж тижнева плата за 44 години є $22, то також за годину припадає 50 ц. А коли робітник працює 48 годин, він теж буде за останні 4 години діставати 75 ц. Разом $25 тижнево.

ЯК ФРАНЦІЯ ЗАДУМУЄ ВИГРАТИ ВІЙНУ З НІМЕЧЧИНОЮ

Непримиримість Франції відносно Німеччини пояснюється не тільки поставою Англії, яка рішена знищити гітлеризм до щенту, але теж є узасаднена вимогами французької військової стану. А ці зусилля — виграти війну, є троякі: стратегічні, моральні й дипломатичні.

Спенсіонований французький генерал Дюваль пише на цю тему у тижневику **„Ґренгуар"** такі цікаві думки:

„Виграти час, це найголовніше під теперішню пору. Лінія Мажіно тепер подвоїла та навіть потроїла свої середники опору. Але крім того треба абсолютно брати під увагу всякі дипломатичні комбінації, які не могли привести до нічого перед вибухом війни.

„Нема одного француза, який не ставив би собі питання: Яка перевага німецької армії над французькою? В чому її вищість? Ясно, що нема одної, прецизної відповіди.

„Треба брати під увагу розвій німецької армії за час, відколи Гітлер прийшов до влади. І так у 1933 р. райхсвера числила сім піхотних дивізій, три кавалерійські, сім полків артилерії. Вже на весну 1935 р. ці числа майже потроїлися. Декретом у травні 1935 р. Німеччина встановила обовязкову службу, а в 1936 р. службу військову продовжено до двох літ. В 1937, 1938 і 1939 р. німецька армія зросла до великої сили.

„До тої армії треба додати ще велику скількість дивізій резерви, як також ріжних півмілітарних організацій. Це саме мілітарні відділи і щодо кадр, якими Німеччина розпоряджає у великій скількости.

„Отсе чисельно, німецька армія. Одначе, коли йде про старшинські кадри, то справа мається трохи відмінніше. Щоб одержати вищі ступні старшин, треба було приспішувати аванси до того ступня, що велика частина німецьких полковників не брала у-

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ДРУГА.

36)

„Але, на мою думку, Карлічку, булоб ще простіше, колиб Юрая Гордубала взяв Панбіг. Запалення легенів, амінь. А вдова взялаб собі по якімсь часі наймита — народиласьб дитина. Але вам, Швестко, такий простий випадок не подобається".

„Ні, мені подобається виявити правду. Це, Гайдаре, працю для хлопа".

Гайдар заглиблено поморгує. „А маєте почуття, Карлічку, що ви її якось знайшли? Оту правдиву правду?"

„Ще те шило з хотів би знайти".

КНИГА ТРЕТЯ.

Судова розправа проти Степана Мані, 26-літнього наймита, нежонатого, віри реформованої,

та проти Поляни Гордубалової, народженої Туркалової, вдови, 31 року, віри греко-католицької,

обвинувачені у навмиснім убивстві Юрая Гордубала, господаря в Кривому, зглядно в співвині за вбивство Юрая Гордубала.

Встаньте, обвинувачений. Щойно ви чули акт обвинувачення. Признаєте себе винним у розумінні акту?

Обвинувачений почуває себе невинним. Не забив Юрая Гордубала, спав тої ночі в Рибарах. Ті гроші за сволоком — дістав від ґазди, як посаг, мовляв, колиб одружився з Гафійкою. Скслярського діяманту не купував. З ґаздинею не мав недозволених зносин. Не має далі що сказати.

Обвинувачена почуває себе невинною. Про вбивство не знає нічого, щойно вранці — на запитання, як довідалась про смерть Юрая Гордубала: щойно лише побачила розбите вікно. З наймитом не мала нічого спільного. Той склярський діямант купив перед літами сам ґазда. Душогуб мусів улізти вікном, бо двері на подвіря були цілу ніч замкнені.

З тим сіла, посиніла, негарна, у високім ступні вагітности; задля цього її стану треба було приспішити розправу.

І розправа котиться далі з невблаганою рутиною державної машини. Читають протоколи й розізнання, папери шелестять, присяжні удають, наче з побожністю й зрозумінням стежать за кожним словом, написаним в урядових шпаргалах. Обвинувачена сидить нерухомо, як лялька, лише очі її неспокійно бігають. Степан Маня хвилинами втирає собі чоло й намагається зрозуміти те, що читають: хто зна, яка тут заковика, хто зна, що великомożні пани з цього вимудрують; із чемно похиленою головою прислухається Маня й ворушить уста, наче повторяв кожне слово.

Суд приступає до переслухання свідків.

Викликають Василя Герича, війта із Кривого; високий, плечистий селянин, помалу й поважно повторяє слова присяги. Був серед перших, що бачили труп. Правда, що сказав, що це домашня праця. Чому? З доброго дива, прошу красно. А чи ви, Геричу, знаєте, що Поляна Гордубалова мала недозволені зносини зо Степаном Манею? Знаю. Сам їй це вичитував, перше ніж Юрай вернувся. — А що, був Гордубал лихий на жінку? — Набити її мав, пане великоможний, чорта з неї вигнати. Ані пбпости Юраєві не дала. — Чи не нарікав Гордубал на свою жінку? — Не нарікав, тільки людей вимикав: никнув жалощами, мов трава.

Поляна сидить випростана й дивиться в порожнечу.

Жандармський вахмістр Гайдар зізнає в розумінні акту обвинувачення. Показує на річевих доказах: Авжеж, отсе вікно з Гордубалової хати, отут на внутрішній стороні сліди від діяманту. Того дня була грязюка, під вікнами надворі була калюжа води; але в хаті не було сліду від грязюки, а на віконній рамі лишився нестертий порох. Чи може доросла людина пролізти крізь цей отвір? Не може; мусіла би пролізти бодай голова, та не пролізе.

Переслухують жандармського аспіранта Швестку; стоїть як при рапорті й виблискує запопадливістю. Зізнає точно в розумінні обвинувачення. Діямант знайшов у замкненій скрині; Гордубалова не хотіла дати до неї ключа, мовляла, згубила. Скриню відчинив насильно, а потім і ключ до неї знайшовся на дні відра з вівсом. Знайшов також у Рибарах Гордубалові доляри. Та ще щось я собі дозволив принести, пане предсіднику, мельдує Швестка піднесеним голосом і розгортає щось із шенькової хустини. Щойно вчора це знайшов, коли у Мані вивозили гній. Лежало це на самім споді.

Швестка кладе на стіл перед предсідником тонкий, із пятнацять центиметрів довгий, гранчастий предмет. — Що це таке? — Прошу, кошикарське шило, що було у Манів і зникло в день убивства. — Швестка ані бровою не моргне, але переживає тріюмф і кохається в загальнім заціквленні. Пять тижнів шукав цього капосного шила, й тут воно є.

Обвинувачений, знаєте це шило?

Не знаю. І Маня сідає, затьмарений та злий.

Зізнає лікар. Триває на тім, що вбивства доконано тонким гранчастим предметом. Колиб Гордубал, був застрілений, кулька мусілаб залишитись у тілі, але її там не було; і лікар докладно пояснює ріжницю між стрільною та коленою раною; крім того при такім малім калібрі вистріл мусів би статись у безпосередній близькости, а тоді булаб пропалена сорочка, а зглядно й шкіра на грудях.

Могла бути рана, нанесена отсим предметом?

Могла. Не можна з певністю сказати, що була, але цей предмет досить гострий і тонкий, щоб спричинив подібну рану. Дуже добре до цього надавався, оцінює лікар. Авжеж, і смерть настала безпосередньо. І запальний доктор відскакує, начеб його хто відірвав.

(Далі буде).

части в останній війні. Ґенерал Ґамелен, який є начальним командантом французьких військ, командував підчас війни одною дивізією; ґенерал фон Бравшіч, начальний командант німецьких військ, був тільки капітаном (сотником) резерви.

„Це саме відноситься також і до інших старшин, які були авансовані в дуже швидкому темпі. Вони мають малий досвід, одначе можуть надробити це своєю молодістю та захопленням. Цілком гірше мається справа з командуванням німецьких баталіонів (курінів).

„В результаті ніхто, навіть у Німеччині, не вірить, що теперішню німецьку армію можна порівняти до цісарської з 1914 року. Теперішня скоро росла та бракує їй певної спаяности і досвіду. Щоб тому запобігти, Гітлер випосажив її величезним матеріялом, хоч не знати, чи це цілком вилікує ці недомагання, бо браки матеріялу можна скорше направити, ніж браки кадр чи спеціялістів.

„Крім того до сили кожної армії треба числити також силу моральну й економічну уряду, що кермує даною армією. Гітлер уже раз сам заявив, що впродовж шістьох років він видав на армію 90 білїонів франків. А це означає зубожіння краю.

„Економічна ситуація Німеччини найбільше повинна нас цікавити; вона вже тепер є зла, а що буде, коли наслідки бльокади почнуть ділати? Кожна бльокада, а головно підчас довгої війни, деморалізує націю, позбавляє її багатьох практичних річей.

„Це правда, що Німеччина зробила великий запас (апровізацію) сирівців та поживних продуктів. Вона може краще приготована під тим оглядом, як це було в р. 1914. Отже повторяємо, це вона робить коштом великих жертв *цілого економічного життя*. І це також на довгу мету буде мати вплив на мораль народу.

„Отож моральний чинник теж відіграє велику ролю у кінцевій нашій мові з Німеччиною. Говорять нам багато, що німецький нарід попав в імперіялістичну екстазу. Не думає, чи таке почування є надто глибоке; це загальне правило, що такі сентименти не видержують, коли ситуація нагло зміняється. А німці належать до одних з найбільш наївних народів світу, найбільш забобонних. Німецький нарід вірив, що нові підбої Німеччини будуть доконуватися без війни, без проливу крови. Розчарування, побільшене терпіння внаслідок війни, буде дуже жорстоке. В 1914 р. німці вірили в залізну перемогу; в 1939 р. нема тої абсолютної віри. А не всі німці тепер постоять за Гітлера так, як це було тому шість років; надто багато німців вразила Гітлерова політика відносно церкви, родинного життя, відносно свободи та маєтків. Бо є режіми, які валяться при першому ударі; до таких належить також гітлеризм.

„Він (режім) не має оборонців, хіба між молоддю та тими, що з нього користають.

„Будьмо холоднокровні та числім розважно. Не приспішуймо випадків. Стараймося прийти до нашої цілі не цілком вичерпані. Сказано, що ця війна принесе загладу европейській цивілізації. Приложім усю нашу інтеліґенцію, щоб ця руїна охопила тільки нашого противника".

Ось так глядить старий французький ґенерал на кінцеву перемогу Франції над Німеччиною.

...числяють, що Аргентина ... 200,000 квадратових ...тєного лісового де-

НА РІЖНІ ТЕМИ

МОСКОВСЬКА МЕХАНІЗАЦІЯ.

Мелвил К. Ґвайтледер, кореспондент новинкарської аґенції „Асошіейтед Прес", у своїм листі з Литовського Берестя до нюйорської ґазети „Сон", писаному підчас окупації Волині російськими військами, розкриває мимоволі цікаві й важні дані про ці війська.

Каже він, що російська армія, що йшла буцімто на визволення українців, виглядала на три четвертини азійська, а лише на одну четвертину европейська. Европейською були в неї змеханізована важка артилерія й модерні протиповзові гармати. Та вона всетаки виглядала переважаючо азійською, бо механічних частин у ній було мало, бо вона видно хотіла подавити великою масою війська й у ній було розмірно багато кінноти.

Ще замітніше спостереження цього кореспондента в тому, що велика частина змеханізованих воєнних причандалів по дорозі попсувалася й лежала без ужитку при дорозі. Цікаво, чи бачили це німці?

„МЕДВІДЬ, ЩО ХОДИТЬ ЯК ЧОЛОВІК".

Гансен В. Болдвин, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", пише в цій ґазеті, що Росія, цей „медвідь, що ходить як чоловік", усе ще покладається на подавлення свого ворога радше більшою масою війська ніж технічним удосконаленням і вишколом.

На думку цього кореспондента, думка німецького ґенерала Клявзевіца, що Росію можна перемогти лише з середини, через економічне й промислове заломлення, а не через військовий удар, є слушний ще й нині.

Це вказує на вагу революційних рухів у нутрі Росії.

БОЯТЬСЯ ВІЙНИ.

Війна кинула свою тінь на сади в Ню Джерзі: садоводи цього стейту побоюються, що через війну пропаде гарний ринок для їх яблук, що розвинувся останніми часами в Англії.

Ще довшу тінь кинула війна на американських броварників. На недавній конвенції Союзу Броварів Злучених Держав виступив конґресмен Брус Бартон з пригадкою, що остання світова війна дала Америці три дарунки: прогибіцію, інфлюенцу й доходовий податок.

Звісно, броварники готові дарувати війні інфлюенцу й доходовий податок, але прогибіції їй не дарують: за те вони війни навіть не хочуть бачити.

НАФТА У ВІЙНІ.

Волдемар Кемпферт розписується в „Ню Йорк Таймсі" широко про те, чи має Німеччина стільки нафти, скільки їй треба на ведення довшої війни проти Англії й Франції. Покликуючися на цілу низку знавців, він приходить до переконання, що Німеччина терпить на поважний дефіцит (недостачу) нафти.

Сама довжина статті вказує, що автор уважає нафту за один знайважніших воєнних матеріялів, без якого не можлива воєнна перемога. Це моглоб видатися перебільшенням. Можна би припустити, що найважнішою справою у війні є зброя й амуніція, остаточно хліб, — відомий вожовник Наполеон сказав, що кожний жовнір воює своїм шлунком — але звідки нафта?

Та коли зважити, що модерна армія вся змеханізована та що воєнні кораблі, топлені нафтою, можуть відбувати без набирання топлива принаймні два рази довші дороги, ніж кораблі, отоплювані вуглям, покажеться, що в модерній війні нафта є такий важний воєнний матеріял, як хліб.

НЕСПОДІВАНКА?

Нове світло на німецько-російський пакт кидають члени Британійської Партії Праці.

Коли англійський уряд на вістку про цей пакт зробив міну великого здивування, то провідники цеї партії кажуть, що вони знали про німецько-російські переговори заздалегідь та що вони навіть збиралися вислати в Москву представників, які мали відвести Сталіна від цього пляну. Щоправда, делеґація в Москву поїхала, але большевицький амбасадор у Лондоні сказав Москві своє слово проти згоди з Гітлером.

Коли справа дійсно малася так, то мабуть важко припустити, щоб англійський уряд не знав, що знав провід Партії Праці: що знала баба, знала вся громада.

ЩО МОСКАЛЕВІ ЖИТТЯ, НІМЦЕВІ СМЕРТЬ.

Якби не було, згода між Сталіном і Гітлером є нині вже фактом, і реальні політики думають менше про те, як там до неї дійшло, а більше про те, які наслідки буде вона мати на дальший хід історії.

Повстає тепер передовсім питання: який вплив на ведення війни Німеччиною буде мати союз Гітлера зо Сталіном?

Кореспондент нюйорської ґазети „Пост", Людвіґ Лорс, завдав це питання одному добре поінформованому росіянинові, що недавно вернувся з довшої подорожі по Росії, Франції, Британії, Бельґії й Голяндії. Цей відповів: „Американська преса і її трактування російської зради застановляє мене дивуватися, чому кореспонденти американської преси в Европі так кепсько інфорують. Як може Росія доставляти Німеччині потрібні на війну матеріяли? По двацятьох роках необмеженої влади над усіми природніми багатствами краю Росія не може засобити людей навіть у черевики. Мешкальні уовини просто не даються описати; вони ще гірші, як за царя. Вісім тижнів тому я хотів їхати з Москви до Ленінґраду. Я мусів ждати десять днів на білет. Наші американські кореспонденти видно дають дуритися пропаґанді. Треба бути просто ідіотом, щоби припустити, що розбита залізнича комунікація Росії вспіє перевести на західній фронт один або два мільони жовнірів. Як Сталін уміє доконувати чуд, він може потрапить дати Гітлерові сотку або дві сотки тисяч жовнірів".

ПРОРОЦТВА И ПЕРЕМОГА.

Той самий чоловік говорив ґазетяреві далі таке:

„Це смішно говорити про перемогу Гітлера — Сталіна. Вам треба було бути в Лондоні в перших тижнях після виповідження війни. Спокійне рішення довести справу до кінця, почуття вдоволення, що фашизм здержується, повний брак самохвальби й ненависти, а при тому дух самопосвяти, обєднали Англію й Францію так, як вони ще ніколи не були обєднані. Вони не можуть бути переможені".

Гувер говорить щось у тому самому роді.

А всетаки чи нема можливости, що станеться інакше? Чи говорив би сенатор Норис, що Америці треба відразу помагати Англії й Франції, якби він був певний, що вони переможуть без такої допомоги?

ЯК ВІЙНА, ТО ВІЙНА.

Канадійський уряд подає, що з огляду на війну в Канаді замкнено до концентраційних таборів уже триста людей.

Це виглядає багато. Одначе коли це число порівняти з числом інтернованих підчас останньої війни, воно розмірно невелике.

Видно, що багато людей навчилися з сумного досвіду, як треба поводитися супроти прибраного краю в часі миру й війни.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Користайте з вечірньої школи.

В Ню Йорку, в Стайвесант Гай Скул, 345 Іст 15 вулиця, в понеділок, вівторок і середу, від 7:45 до 9:45 вечором, приймають на вечірні курси людей і підготовляють тих, що бажають приняти американське громадянство, до того громадянства. Вчать там основних американських законів, а також англійської мови і писання.

Беручи під увагу нинішні напружені часи, всі українці повинні користати з цього. Бо американський громадянин має далеко більше прав, ніж негромадянин. Він дістає вразі потреби державну грошеву підмогу, дістає пенсію для старих, а також скоріше дістане працю. Крім того не грозить йому небезпека депортації. Беручи непевні нинішні часи в Европі й Америці, всі повинні постаратись про те, щоб стати американськими громадянами.

Е. М.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС.

Відвідини у відділі У. Н. Союзу.

При кінці минулого місяця відвідав я вище названу місцевість, в котрій є 207-мий відділ У. Н. Союзу. Це фармерська околиця і коли зближаєтесь до неї, то вже в повітрі чуєте запах цибулі. Здається, що її тут найбільше. Але не менше враження на мене зробили купи гарбузів, себто „винтер-сквошів". Я обїхав сотки миль і не здибав хатини, щоб не мала тих гарбузів. Воно мені нагадувало Японію, де кожний, навіть найбідніший японець має бодай грядку рижу, а тут кожна фарма має бодай пару тон гарбузів.

Наші люди живуть тут по фармах. Декотрі добре загосподарені. Крім згаданих продуктів вони управляють ще тютюн. Українське життя гуртується в Савт Дірфілді, де є осідок згаданого відділу. Є тут також українська церква, в котрій є священиком о. Середа. Люди, що належать до того відділу, походять з ріжних, деколи далеких сторін. Деколи вони сягають навіть стейту Вермонт. Цілу ту смугу перепливає ріка Конетикот. Це по її долинах містяться ті урожайні поля. По обох боках є приманливі гори. Люди походять зо східньої Галичини. Тримаються свого і так, як можуть, підтримують свої установи.

З місцевим секретарем відділу У. Н. Союзу, п. В. Гудимою, я обїхав усі ті околичні села та разом ми приєднали досить велике число членів. Коли взяти під увагу, що тут самі фармери, то цей 207-мий відділ добре пописався. Прикре було те, що саме в тім часі погорів предсідник того відділу, п. Олійник. Бачити чоловіка в такім нещасті не належить до приємности. Наступна місцевість, що я відвідаю, є Емгерст, Масс., де є 199-тий відділ У. Н. Союзу.

А. Маланчук,
окружний орґанізатор У. Н. Союзу.

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

Націоналістичний День.

Дня 17. вересня ц. р. відбувся в нас дуже гарно вже третій з черги Український Націоналістичний День у Бес Лейк. День відбувся старанням від. 32-го ОДВУ і братніх орґанізацій при укр. прав. церкві.

Програма була досить обширна, бо складалась аж з 14 точок. Та, на жаль, не дописали самі українці, яких начисляють у Мінеаполісі коло 3,000 осіб. Не прийшли, хоч потрясаючі події діються на наших рідних землях. Не прийшли навіть ті, що ніби називаються „націоналістами". Навіть з другого, 25-го місцевого відділу ОДВУ прийшло лиш кілька осіб. „Душу тіло ми положим", всі ми співаємо, але що інше робимо. Про єдність говоримо, але в ріжні боки тягнемо. Наша рідна земля палає в огні. Та це, видно, не зворушує наших „патріотів". Нині, більше як колинебудь, нам потрібно йти разом, плече об плече, й тут на американськім ґрунті посиляти жертвенність.

Казали мені деякі американці, що програма була дуже гарна, тільки дивувалися, що так мало було українців. Говорили свої й американські бесідники, серед них конґресмен Джан Алексендер. Виступав український балет та український місцевий хор.

Та хоч небагато було людей, то проте по відтягненні рорходів лишилось $46.65 на визвольну акцію.

Козак з України.

ВИТАЮТЬ ТУРКІВ.

Радіова світлина привитання турецького ґенерала Кіязима Орбая (наліво), начальника турецької місії до Лондону, англійським маршалом лордом Бирдвудом. Такі візити нині дуже важні для звязків держав.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

SEES INDEPENDENT UKRAINE AS BARRIER TO BOLSHEVISM

New York National Leader Pleads for Separate State After War

OPPOSED TO NAZISM

A meeting of the Toronto lodges of the Ukrainian National Association was held in the Ukrainian People's Home, Lippincott St. Dmytro Halyczyn of New York, supreme secretary of the association, spoke.

"At the beginning of the present war the Ukrainians, a nation of 45,000,000, were divided between Russia, Poland, Rumania and Hungary. . .the last named having recently annexed Carpatho-Ukraine," he explained.

"The last twenty years has constituted a period of martyrdom for the Ukrainian people. Russia, in order to suppress their national aspirations, devised such means of destruction as the famine which in 1932-33 took a toll of 5,000,000 Ukrainians.

"Poland," he said, "used such methods as the "pacifications" of 1930 and 1938, which claimed many thousands of lives and resulted in the destruction of much property. . .schools, churches, co-operative societies, etc.

"A democratic people by centuries-old tradition," he asserted, "the Ukrainians are against communism and nazism. They are against aggression, brutal force and oppression of any people. They are for the Allied cause, but at the same time they demand that the principles of justice and the right of every people to live its own independent life, in the name of which England and France went to war, should apply also to the Ukrainian nation, by the creation of an independent state of Ukraine.

"The Ukrainians belive in the just cause of democratic powers," he said, "and they are ready to contribute toward their victory as much as possible, but at the same time they are against such a peace as was had in Europe after the world war, when the just cause and the right of self-determination of the 45,000,000 Ukrainian people were ignored.

"The Ukrainian people believe that at the end of the present war such a tragic fate will not again be meted out to them. They hope that this time the victory of Britain and France will bring about a peace in which there will be place for the freedom of every nation, including the great Ukrainian nation. They believe that a lasting peace cannot be achieved without the independence of the Ukrainian state.

"An independent Ukraine would now be the only effective barrier against the spreading of bolshevism all over Europe," he concluded.

(Toronto Daily Star, Wednesday, October 4, 2939.)

НАПАД ПТАХІВ НА ЧОВЕН

Джеймс Бенет, віцепрезидент Філядельфійської Електричної Компанії, вибрався оноді на океан коло Біч Гейвен, Ню Джерзі, на ловлю риби. На цей човен напала справжня хмара птацтва ріжного роду. Пташки падали на човен, дихаючи важко, видирали людям з рук хліб і випили всю воду, що була на човні без накриття.

ПРОГОЛОШУЮТЬ УМЕРЛИМ

Суд признав померлим американського подорожнього й письменника Ричарда Галибертона, що вибрався з залогою з 15 осіб з Китаю через Тихий океан до Америки і загинув там серед „тайфуна" (гураґану) в березні цього року.

ІМІҐРАЦІЯ ЗА ПІВ РОКУ

На основі офіційних цифр з Отави, за останніх шість місяців Канада допустила 9,193 іміґранти, що представляє зріст на 13 відсотків у порівнянні з таким самим періодом часу минулого року. Найбільше прибуло їх з британських островів, бо аж 1,183. Із Злучених Держав 2,520. Українців з Польщі прибуло 1,060 — поважний приріст — бо в 1938 р. прибуло їх усього 597 осіб. Жидів прибуло 800. Уряд пояснює, що якби так не було обмежень, то число іміґрантів збільшилосяб до чверть міліона осіб упродовж півроку.

СПОРТОВЦІ НА СЛУЖБУ.

Три великі французькі спортовці дістали покликання до військової служби: цикліст Антонін Мань має керувати військовим „троком"; боксер Жорж Карпенте має бути пільотом літака, а Жан Пієр Віміль, відомий автомобільний перегонець, вступив до летничої служби.

ЧИ СПРАВДІ?

Фотограф, що світлив цю картину, каже що на „карнавалі" дітей у Гоникнов-лі, в Англії, діти так настрашилися карикатури Гітлера, що почали плакати. Одначе американці не конче в це вірять: побачивши світлину, спиталися: „Чи не мокро їм припадково?"

ДУРНІЙ МАРИНІ

Оцих кілька слів присвячую дурній Марині. Зву її так, як у нас звали її всі. Якого роду умова слабість у неї була, я не знаю, досить дого, що в неї в голові було щось не теє. Одначе неодин казав, що хотів би мати той розум, що вона та говорити так по мудрому, як вона.

Її історія мені дуже мало знана. Вона походила з сусіднього села. Знала я її по тім, що вона все приходила до нашої церкви, співала побожні пісні і дуже гарні молитви говорила голосно.

Говорили про неї, що вона дівчиною була нормальна, була і гарна і не бідна, та, наскільки мені відомо, не хотіла виходити замуж, хотіла бути черницею. Не знаю, чи її присилували, чи як, досить, що, вийшовши замуж, Марина почала божеволіти. Знаю, теж, що як чоловік її поїхав до Канади, то Марині було лекше, і то здається, два чи три рази чоловік тікав від неї до Канади. Марина підчас його неприсутности була неначе здорова, хоч на ділі ходила по всіх кругом відпустах, виспівувала церковних пісень, а своїми молитвами доводила людей до плачу.

Пригадую собі, як вона одного разу підчас війни прийшла до нашої церкви і, впавши на коліна перед вівтарем, почала голосно і дуже щиро молитися за тих синів, що пішли на війну, покинувши старі матері. Пригадую собі одно речення: „А Ти, Пречиста Мати, що дала єдиного Сина свого за рід людський, вимоли у Бога, щоб ті сини старих матерей вернулися щасливо до них, як Твій Син воскрес по муках із гробу". Неодній мамі виступили тоді сльози з очей.

Марини ніхто не боявся, бо вона нічого злого нікому не чинила, але ще й помагала. Поможе нераз якому бідному і на полі робити, а як їй хто що дасть, то бідним роздавала. Улюбленим її заняттям було церкви прибирати, фіґури й образи квітчати, каплички білити і т. ін. Та тільки одного люди від Марини боялись: вона любила добре зібрати, як хто чим провинився. Чи вчує Марина, що хтось комусь якусь кривду зробив, чи яке хрунівство станеться в селі, то Марина не дарувала. Памятаю, як вона раз „збирала до громади" нашого війтахруня, і то де найбільше людей, коло церкви, ще й у празник. Людям аж лекше зробилось, коли Марина вичитала війтові те все, що кожне мало на язиці, та боялось сказати просто в очі.

Та не за те все, що я тут описала, склонюю голову перед нею, але за її великий патріотизм. Навіть тяжко такий глибокий патріотизм знайти у людей нормальних, свідомих. І Марина за те була бита, бита від поляків.

Раз ішла Марина селом у неділю і підспівувала собі якоїсь патріотичної пісні. Гурток дівчат стояв на вулиці і котрась сказала:

— Тихо, Марино, бо поляки в селі, будуть бити.

— Ну, то що, — відповіла Марина, — хіба я вже раз від них дістала?

— Справді, Марино, — запитала котрась, — то правда, що вас били?

А друга додала, жартом:

— А дуже били, Марино?

— Чи дуже? — якось дивно відповіла Марина. — На, подивися! — І розіпняла пазуху, зсунула з пів плечей сорочку і показала плечі з синіми грубими синцями.

— Ой, Марино, — аж скрикнули дівчата, — то за що так?

— За Україну! — відповіла гордо Марина і пішла далі, співаючи „Не пора".

А дівчатам якось так ніяково, ніби соромно зробилось перед нею і перед тими синцями, котрі, як вона сказала, дістала „за Україну".

Катря Новосад.

ТАЄМНИЧІ ПОЖЕЖІ В МОСКВІ

Советська влада безпеки перевела в останнім часі в Москві численні арештування у звязку з таємничими пожежами, що від якогось часу вибухають у ріжних дільницях Москви. М. ін. арештували одного з керманичів друкарні „Правда", Судакова. В тій друкарні вибухла пожежа, що спричинила великі шкоди. Шкоди, які спричинили пожежі, велитенські.

ДУМКА, ЩО ТВОРИТЬ.

Коли в людині стільки гадок, як у миші хаток, то всі її думки дрібненькі, хиткі та слабенькі. Паровіз може сам їхати і тоді, коли в нім знаходиться тільки трошки пари. Та щоб потягнув довгу валку навантажених ваґонів, то треба, щоб у паровозі було багато пари. Таке саме й з людиною. Треба мати в собі багато сили, щоб можна робити тяжку роботу. Та й щоб можна щось розумне придумати, то треба не багато гадок, але одної ясно зазначеної та довгий час продуманої думки. Бож що більше думай про одну справу, то думка стає яснішою й сильнішою. А вкінці велика думка переміниться і в діло велике.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(99)

Тарзан підходив до льва чимраз ближче, але той не чув його, бо був занятий своєю жертвою. Запах теплої крови заглушував запах Тарзана. Товпа в напруженні аж заперла віддих, так пильно слідкувала за тим, що пічне Тарзан. Ану, лев зараз обернеться і кинеться на нього, думала юрба.

Юрба була певна, що Тарзан хоче нищком пробити льва списою. Але вона помилилась. Бо, підійшовши до самого льва, Тарзан легенько положив списа на землю і сам станув за спиною льва. Він немов насичував свої руки і ноги та ціле тіло силою. А по кількох хвилинах такого спокою він нагло присівся до землі.

А далі миттю схопив льва за гриву і за шкіру коло хвоста та підняв його вгору. Розмахавши здивованим і переляканим львом у повітрі, він шпурнув ним у тім напрямку, в якім сиділа в льожі королева Менофра. По цілій арені рознеслося могутнє „ох". А опісля знов усе затихло, немовби все завмерло.

Тіло льва з розмахом ударило Менофру і вона відразу опинилась на землі. Але лев, переляканий цією подією, не думав розправлятися з Менофрою, тільки почав думати про втечу. По хвилині надуми він скочив до сусідньої льожі, а королева Менофра піднялась ціла і здорова. Тепер її страх замінився на скажену лють.